

Oblasti sociálního začlenění

Revidovaná verze | únor 2026

Oblasti sociálního začleňování (dále jen OSZ) vznikly jako součást komplexnějšího mechanismu zpětné vazby s cílem dát poskytovatelům sociálních služeb možnost posoudit, do jaké míry naplňují zákonem stanovený účel, kterým je sociální začleňování a prevence sociálního vyloučení. OSZ rozdělují sociální začleňování podle hlavních domén každodenního života, v nichž sociální služby řeší nepříznivé sociální situace, do nichž se lidé dostávají.

Při individuálním plánování se pomocí OSZ označují dojednané cíle, což prakticky umožňuje strukturovat spolupráci služeb s jejich uživateli do ohraničených témat. Návazně na vyhodnocování individuálních plánů mohou metodici a manažeři získat zpětnou vazbu o zaměření a efektivitě intervencí, tj. v jakých oblastech služba působí (které OSZ byly řešeny) a s jakou účinností (podíl splněných a nesplněných cílů v dané OSZ).

Díky tomu metodici a manažeři mohou snáze identifikovat slabá a silná místa a zaměřit pozornost pouze na vybrané oblasti fungování služby, kde je potřeba posílit efektivitu: jak zde pracovníci nastavují cíle, kroky a termíny jejich plnění, jak intervence probíhají, kdo je realizuje atd. Tímto způsobem lze identifikovat možné příčiny nízké efektivity, navrhnout účinná opatření a tím posilovat kvalitu sociálních služeb, jak se po poskytovatelích služeb požaduje v kritériu 15 a) Standardů kvality sociálních služeb.

Úpravy OSZ byly iniciovány ze strany metodiků sociálních služeb a jsou navrženy na základě analýzy cílů individuálních plánů evidovaných v IS eEquip a diskuse se sociálními pracovníky a metodiky střešních organizací služeb pro děti, dospívající a rodiny s dětmi.

0 Lidé se dorozumí se svým okolím.

0.1 Člověk má možnosti, jak se dorozumět s lidmi kolem.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na rozvoj a podporu oboustranné komunikace člověka s ostatními lidmi. Jde zde o to, aby člověk (dítě i dospělý) měl možnost vyjadřovat svou vůli a preference a aby lidé kolem znali postupy, jak mu sdělovat věci, aby co nejvíce rozuměl. Důvodem pro poskytnutí podpory v této oblasti může být zejm. omezená možnost verbální komunikace, nebo neznalost jazyka v případě cizinců.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na rozvoj rodičovských kompetencí v oblasti podpory dítěte při rozvoji komunikace (viz OSZ č. 3.1) ani cíle zaměřené na rozvoj vztahů (viz OSZ č. 1).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Matěj bude s rodiči komunikovat pomocí aspoň pěti obrázků.
- Pochopíme, co nám Jindřich sděluje svým chováním, abychom uměli adekvátně a včas reagovat.
- Personál bude vědět, jak panu Novákovi sdělit základní informace o denních aktivitách, aby tomu rozuměl.
- Paní Součková bude mít na jednání s úřady k dispozici tlumočnicki.

1. Lidé jsou zapojeni do sítě mezilidských vztahů

1.1. Člověk má vztahy s rodinou, přáteli a dalšími lidmi ze svého okolí, se kterými je spokojený a o které se může opírat v každodenním životě.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na rozvoj sítě sociálních vztahů člověka. Jde o vztahy založené na osobní náklonnosti, společných zájmech a vzájemné péči, jako jsou vztahy s rodinou a blízkými přáteli, i vztahy s dalšími lidmi, se kterými se člověk pravidelně setkává např. v práci, ve škole, zájmových klubech a komunitách atd.

Patří sem také uspořádání vztahů s bývalým partnerem a budování a posilování rodinných vztahů včetně budování a posilování stabilního (náhradního) rodinného prostředí.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na komunikaci a interakce (viz OSZ č. 0.1), partnerské vztahy (viz OSZ č. 1.2) ani posilování rodičovských kompetencí (viz OSZ č. 3.1).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Ivanka obnoví kontakty s bývalými spolužáky ze základní školy.
- Kamil se začne vídat se strýcem Jožkou.
- Posílit Jendovy vztahy aspoň se třemi lidmi, se kterými se zná, ale prakticky se nevidají.

1.2. Člověk má partnerský vztah, o který stojí a je s ním spokojený.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek a příležitostí pro vybudování intimního vztahu, o který daný člověk stojí a je s ním spokojen. Může jít o pomoc při naplánování si aktivit, v nichž by mohlo vzniknout přátelství, které by mohlo vyústit v intimní vztah, naučení se činnostem, které vedou k intimnímu vztahu (vyjádřit náklonnost a zájem, chápat individuální prostor partnera), respektovat partnera, pochopení, že vztah vzniká na základě vzájemné dohody, vyjádření citů partnerovi/partnerce odpovídajícím způsobem (sdílet intimní momenty, citově a sexuálně reagovat), pěstování intimního vztahu včetně, ale nejen za účelem sexu.

Oblast nezahrnuje nácvik alternativní komunikace a obecně komunikace s vrstevníky bez záměru vybudovat partnerský vztah (viz OSZ č. 0.1), řešení vztahů s bývalým partnerem/partnerkou anebo uspořádání péče o děti (bývalých) partnerů (viz OSZ č. 1.1)

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Tibor bude chodit do tanečního kroužku, kde se může seznámit s někým novým.
- Být si jistější při přímém kontaktu s kluky a získat schopnost dávat najevo city a rozpoznávat je.
- Anička se začne orientovat v tématech bezpečného sexu.
- Ivan si ujasní možnosti, jak lze oslovit a zaujmout dívky.
- Vědět, jak se chovat ve vztahu: závazky, přínosy, omezení apod. a co může vadit partnerce a proč.

2. Lidé jsou zapojení do aktivit v místě, kde žijí.

2.1. Člověk využívá služby a místa v okolí bydliště a zapojuje se do místních iniciativ.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření příležitostí k tomu, aby člověk mohl využívat běžné služby v místě, kde bydlí (obchody, restaurace, sportovní zařízení, knihovny, sportovní a zájmové kroužky, jiné kulturní a volnočasové aktivity atd.), a zapojit se do komunitního života a iniciativ místních obyvatel jako jsou posvícení, rozsvěcení vánočního stromku, fungování komunitního centra apod.

Oblast nezahrnuje aktivní přispívání komunitě v podobě dobrovolnictví (viz OSZ č. 3.2), vzdělávání a studium (OSZ č. 4), pěstování koníčků (viz OSZ č. 6.1), rozvoj kompetencí pro soběstačnost v každodenním životě (viz OSZ č. 10.2).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Lenka začne chodit do komunitního centra Levandule na kurz angličtiny.
- Přihlásit se do knihovny a každý měsíc si půjčit aspoň jednu knihu.
- Seznámit se sousedy a chodit na domovní schůze.
- Zmapovat okolí nového bydliště a najít potřebné služby a obchody.

3. Lidé sami se o někoho nebo něco starají.

3.1. Člověk se o někoho nebo něco stará.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek a příležitostí k tomu, aby člověk mohl zaujímat podpůrnou roli vůči druhým lidem nebo roli někoho, kdo pečuje o svěřené věci, úkoly apod. Může jít např. o posilování rodičovských kompetencí, vykonávání role jiného pečujícího člena rodiny např. při péči o rodiče, sourozence apod. Patří sem také role správce svého vlastního nebo rodinného majetku, odpovědná role majitele domácího mazlíčka apod.

Oblast nezahrnuje zastávání veřejných funkcí a dalších rolí, v nichž člověk přispívá k veřejnému dobru (viz OSZ č. 3.2).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Maminka bude s Martínkem každý den používat komunikační karty.
- Každý týden zajít za dědou a pomoci mu na zahrádce, s čím bude potřeba.
- Rodiče sjednotí nastavení hranic stran večerních příchodů dcery domů.
- Odpovědně se postarat o kočku Micku.
- Rodiče budou pravidelně kontrolovat docházku Anny do školy, aby všechny absence byly řádně omluvené.

3.2. Člověk se aktivně podílí na veřejných záležitostech ve svém okolí.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření příležitostí a podmínek k převzetí různých pozitivních rolí ve veřejném životě. Může jít o zapojení do dobrovolnických projektů a hnutí (např. dobrovolní hasiči, dobrovolné pečovatelky, dobrovolnická práce v útulcích pro opuštěná zvířata),

organizování veřejně prospěšných akcí v obci, zapojení do advokační práce a participace např. v roli člena skupiny sebe-obhájců nebo v roli člena politické strany.

Oblast nezahrnuje využívání nabídky služeb a místních iniciativ v roli zákazníka nebo prostého účastníka (viz OSZ č. 2.1) ani pomoc blízkým, jako jsou rodina a přátelé (viz OSZ č. 3.1) a zapojení do svépomocných skupin zaměřených na abstinování (viz OSZ č. 7.2).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Soňa se aktivně zapojí do skupiny sebe-obhájců „Sami a spolu“.
- Tomáš se stane členem místní sousedské sítě vzájemné pomoci.
- Přihlásit se do místní pobočky Českého svazu ochránců přírody a chodit na pravidelné brigády.
- Průběžně se účastnit místních dobrovolnických akcí jako jsou Uklidme Česko, Budkování, Den země, Sázíme budoucnost a různé sousedské brigády.

4. Lidé se rozvíjejí v rámci formálního vzdělávání.

4.1 Dítě se rozvíjí prostřednictvím předškolní a školní výchovy a vzdělávání.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek a příležitostí pro to, aby se dítě mohlo rozvíjet prostřednictvím předškolních a školních vzdělávacích a výchovných aktivit a programů. Patří sem i cíle zaměřené na využívání školních poradenských pracovišť a dalších podpůrných opatření včetně různých forem doučování, které umožňují znevýhodněným dětem úspěšně využívat předškolní a školní zařízení.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na středoškolské a vyšší stupně vzdělávání (viz OSZ č. 4.2) ani celoživotní vzdělávání (viz OSZ č. 4.3) a mimoškolní volnočasové aktivity (viz OSZ č. 6.1). Nepatří sem rovněž cíle zaměřené na rodičovské kompetence (viz OSZ č. 3.1) a fyzický rozvoj a duševní zdraví dítěte (viz OSZ č. 7).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Katka bude mít podporu pro udržení si dobrého prospěchu, aby se zbavila čtyřek na vysvědčení.
- Viki bude přihlášena k zápisu do ZŠ Komenského.
- Kája začne od září chodit do MŠ, ideálně do MŠ Malíček.
- Hana začne dělat DÚ za pomoci dobrovolnice Evy.
- Honza začne chodit do ZUŠ na housle.
- Dojednat, aby Eda měl možnost chodit na obědy a do družiny.

4.2 Člověk se připravuje studiem na zaměstnání.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek a příležitostí k tomu, aby se dospívající mladý člověk mohl připravovat studiem na budoucí pracovní uplatnění. Jde zde o vstup a úspěšné absolvování SŠ a VŠ studia. Patří sem rovněž cíle spojené s účastí na školních praxích realizovaných v tranzitním programu ze školy do dospělosti.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na základní vzdělávání a výchovu (viz OSZ č. 4.1) ani celoživotní vzdělávání a rekvalifikaci (viz OSZ č. 4.3).

Příklady cílů, které spadají to této OSZ:

- Ivan se připraví na přijímací zkoušky na SŠ.
- Jana si vybere VŠ obory, které by jí zajímaly, přihlásí se ke studiu a připraví se na přijímačky.
- Dojednat ve škole osobní asistenci a bezbariérové úpravy interiéru včetně vstupu do budovy.
- Pavla si vybere typ práce, která by ji bavila, a vyzkouší si ji v rámci praxe.
- Mít k dispozici a pravidelně využívat doučování matematiky a fyziky.
- Najít možnosti dálkového dodělení maturity a přihlásit se ke studiu.
- Začít používat tablet pro poznámky z výuky.

4.3 Člověk se pro svůj další rozvoj a zvyšování kvalifikace účastní průběžného vzdělávání.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek a příležitostí k rekvalifikaci a celoživotnímu vzdělávání prostřednictvím rekvalifikačních a kvalifikačních kurzů a dalších forem celoživotního vzdělávání, k jakým patří univerzita třetího věku, akreditované kurzy profesního a dalšího vzdělávání dospělých nebo různé jazykové, výtvarné a další kurzy, vzdělávání ve finanční gramotnosti apod. Jde o účast ve formalizovaných formách vzdělávání – tzn. člověk podává přihlášku, zapisuje se ke vzdělávání a po úspěšném absolvování dostává osvědčení.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na denní studium (viz OSZ č. 4.2), volnočasové aktivity (viz OSZ č. 6.1) ani rozvoj kompetencí pro každodenní život realizovaný neformálním způsobem prostřednictvím sociální služby, podpory ze strany přirozeného sociálního okolí apod (viz OSZ č. 10.2).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Dáša se přihlásí a začne chodit do rekvalifikačního kurzu „Pracovník v administrativě“.
- Přihlásit se a chodit na kurz „Šlechta habsburské monarchie“.
- Najít a absolvovat kurz zaměřený na finanční gramotnosti.

5. Lidé jsou zaměstnaní.

5.1. Člověk má placené zaměstnání.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek a příležitostí k získání a udržení si práce v podobě pracovněprávního vztahu, OSVČ nebo jiného obdobného vztahu, v němž člověk za vykonanou práci dostává finanční odměnu. Musí vždy jít o placenou pozici.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na využívání aktivní politiky zaměstnanosti realizované úřady práce anebo jiné běžné služby podporující zaměstnanost, jako jsou agentury práce (viz OSZ č. 5.2). Dále nezahrnují cíle zaměřené na dobrovolnickou práci (viz OSZ č. 3.2), rozvoj profesních kompetencí (viz OSZ č. 4.3) ani na rozvoj kompetencí v sociálně terapeutické dílně nebo denním stacionáři, pokud cílem není výslovně získání placené práce (viz OSZ č. 10.2).

Příklady cílů, které spadají to této OSZ:

- Sehnat placenou práci.
- Zvládnout pracovní činnosti podle náplně práce bez asistence.

- Jitka bude mít životopis a pošle jej vytipovaným třem firmám.
- Sehnat poloviční úvazek v kavárně.
- Najít práci nejraději v úklidu, pomocná síla v kuchyni nebo pečovatelka na 4 hodiny a 4 dny v týdnu v okolí Pelhřimova.
- Udělat vše pro udržení si práce v supermarketu.
- Dojednat se šéfem úpravu pracovní náplně a snížení úvazku na 6 hodin denně.

5.2 Člověk při přípravě na práci a při hledání zaměstnání využívá služeb zaměstnanosti nebo jiných podpůrných služeb

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek a příležitostí k tomu, aby člověk mohl využívat pro hledání práce specializovanou podporu, jakou nabízí zejm. úřad práce, což může být pro některé lidi vysokoprahové kvůli různým omezením.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na účast v tranzitním programu (viz OSZ č. 4.2) a hledání práce bez využití služeb zaměstnanosti a jiných veřejnosti běžně dostupných služeb (viz OSZ č. 5.1).

Příklady cílů, které spadají to této OSZ:

- Saša bude rozumět požadavkům úřadu práce a bude je odpovědně dodržovat.
- Vybrat si rekvalifikační kurz z nabídky úřadu práce a přihlásit se
- Mít podporu pro registraci a další jednání na úřadu práce.
- Bára se registruje na portálu www.jobs.cz, připraví si životopis a začne tam sledovat pracovní nabídky.
- Prozkoumat nabídky místních pracovních agentur a zkusit je využít pro hledání práce.

6. Lidé mají volný čas, který má své místo v rámci jejich dne.

6.1. Člověk tráví volný čas smysluplnými a věkově přiměřenými aktivitami.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek a příležitostí pro smysluplné trávení volného času. Předpokládá se, že volný čas člověk tráví dle vlastních představ, odpočine si a odrea guje se např. pěstuje své koníčky (čtení, sportování, zahradničení, ruční práce), účastní se společenských akcí nebo také jen pozoruje okolí, aniž by cokoli dalšího dělal.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na vykonávání dobrovolnických aktivit (viz OSZ č. 3.2), přípravu do školy nebo zaměstnání a rozvoj pracovních kompetencí (viz OSZ č. 4 a č. 5), udržování duševní a fyzické pohody cílenými technikami typu meditace, relaxační techniky nebo cvičení proti bolesti zad (viz OSZ č. 7.2) a vykonávání domácích prací a zvyšování kompetencí pro každodenní život (10.2).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Alča najde, co ji baví, a společně připravíme plán, jak může smysluplně trávit volný čas.
- Pravidelně se zapojit do volnočasové nabídky klubu a najít, co Honzu nejvíc baví.
- Přihlásit se do tanečního kroužku a zdokonalit se v tanci.
- Jirka pravidelně – každý den – chodí na procházky.

7. Lidé si udržují dobré fyzické a duševní zdraví.

7.1. Člověk má běžný přístup k lékařské péči, terapiím a kompenzačním pomůckám.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek a překonání různých bariér pro využívaní specializovaných služeb zaměřených na fyzické i duševní zdraví a zdravý vývoj. Jde o to, aby se lidé dostali k lékařům, terapeutům nejrůznějších zaměření, na specializovaná a preventivní vyšetření, terapie a konzultace. Dále jde o získání kompenzačních pomůcek pro co největší soběstačnost, samostatnost a kompenzaci zdravotních problémů.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na augmentativní a alternativní komunikaci (viz OSZ č. 0.1), využívání služeb školských poradenských pracovišť (viz OSZ č. 4.1), praktikování jógy, chození do posilovny a dalších aktivit dostupných veřejnosti bez doporučení ambulantních specialistů a dalších certifikovaných odborníků a dodržování předepsaného léčebného režimu v domácím prostředí (viz OSZ č. 7.2) a kompenzace a bonusy zdravotních pojišťoven (viz OSZ č. 8.3).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Emičce se dostane pomoci a podpory s výslovností docházením na logopedii.
- Začít chodit do adiktologické poradny.
- Začít s pravidelnou stimulací zraku.
- Najít stomatologa schopného ošetřit dítě s autismem.
- Najít praktického lékaře a registrovat se u něj.
- Pomoci Patrikovi zajistit psychoterapii proplácenou přes pojišťovnu.
- Získat invalidní vozík.

7.2. Člověk se stará o své fyzické a duševní zdraví a má zdroje, jak minimalizovat negativní dopady nemocí anebo zdravotních postižení.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na aktivní přístup k péči o fyzické a duševní zdraví např. dodržování zásad zdravého životního stylu, dodržování léčebného režimu a předepsané diety, pravidelné cvičení, posilování, běhání, zdravé a dostatečně výživné stravování včetně užívání doplňků výživy, prevence a řešení závislostního chování včetně snižování rizik, praktikování meditací, účast na bohoslužbě, setkávání s důvěrníkem, kterému se člověk může svěřit, zapojení do svépomocných skupin podporujících abstinování apod.

Oblast nezahrnuje návštěvy lékařů a dalších odborníků na fyzické a duševní zdraví (viz OSZ č. 7.1), vyřizování sociálních a jiných dávek (viz OSZ č. 8.3), rozvoj kompetencí pro každodenní fungování (viz OSZ č. 10.2).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Ivan začne užívat předepsané léky s využitím týdenního dávkovače.
- Začít pravidelně chodit na jógu.
- Začít aspoň třikrát týdně meditovat.
- Pravidelně vyměňovat pomůcky pro aplikaci drog.
- Připravit a začít realizovat plán zdravého životního stylu s cílem zhubnout.
- Upravit doma podmínky tak, aby Martina lépe zvládala emoce projevující se výbuchy vzteku a křikem.

- Kamil začne pravidelně chodit do svépomocné skupiny anonymních alkoholiků.

8. Lidé vstupují do právních vztahů s ostatními a plní své zákonné povinnosti

8.1. Člověk zná a má možnost přiměřeně věku plnit své zákonné povinnosti.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na znalost a plnění zákonných povinností přiměřeně kalendářnímu věku. Patří sem např. chápání podstaty a praktická realizace rodičovských povinností, odpovědnosti za škodu, povinností spojených s držením občanského průkazu a pasu, výkon volebního práva, trestní odpovědnost atd.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na rodičovské kompetence (viz OSZ č. 3.1), školní povinnosti z hlediska dítěte, pokud nejde o zákonné povinnosti (viz OSZ č. 4.1)

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Pan Novák zná své povinnosti při zastupování dcery.
- Ujasnit si rodičovské povinnosti ve vztahu k povinné školní docházce Sandry.
- Znat své povinnosti při spolupráci s Probační a mediační službou.
- Eva zná své povinnosti plynoucí z rozsudku a ví, jak je naplňovat.
- Inna se seznámí s povinnostmi spojenými s insolvencí a naplánuje si, jak je plnit.
- Začít plnit vyživovací povinnost vůči synovi.

8.2. Člověk vstupuje do bezpečných právních vztahů a odpovědně hospodaří s penězi.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek pro bezpečné vstupování do právních vztahů v on-line prostředí i fyzicky, a to přiměřeně kalendářnímu věku. Jde zejména o nakupování, půjčování si věcí, pronajímání bydlení, využívání služeb (opravny, kadeřník, pedikúra), darování nebo přijímání darů. Patří sem také bezpečné hospodaření s financemi, obsluha internetového bankovníctví, používání platební karty a dalších mobilních prostředků k placení za služby a zboží, bezpečné používání internetových obchodů.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na finanční zajištění, tj. získání dostatečných příjmů prostřednictvím práce (viz OSZ č. 5), alimantů (viz OSZ 8.3) nebo dávek a důchodů (viz OSZ č. 10.1).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Najít a pronajmout si jiný byt.
- Zadat trvalou platbu pro pravidelné úhrady elektrické energie.
- Každý měsíc aspoň trochu ušetřit na letní dovolenou.
- Založit si účet a naučit se jej ovládat přes internetové bankovníctví.
- Tonda bude mít v bytě připojení k internetu.
- Mít plán hospodaření s penězi a pomoc při používání peněz.
- Bezpečně používat platební kartu.
- Naďa se naučí hospodařit s penězi na základě finančního plánu.

8.3. Člověk zná svá práva a má možnost je uplatňovat.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na vytváření podmínek a příležitostí pro pochopení a uplatnění práv člověka, k jakým patří zejm. základní lidská práva a svobody (osobní svoboda, svoboda pohybu, soukromí apod.) i občanská práva (sňatky, rodičovská práva, právní způsobilost, vytvoření závěti, dědické řízení apod.).

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na přímé zajištění finančních a materiálních prostředků na živobytí a pokrytí nákladů na sociální služby prostřednictvím práce (viz OSZ č. 5) nebo dávek, příspěvku na péči, nadačních příspěvků, humanitární pomoci, důchodů, různých finančních kompenzací apod. (viz OSZ č. 10.1).

Příklady cílů, které spadají to této OSZ:

- Udělat si jasno o postupu, jak žádat o kompenzaci při neoprávněné sterilizaci.
- Připravit žádost o zapsání rodiče do rodného listu dcery.
- Ivana požádá o vydání náhradního občanského průkazu.
- Podat návrh na navrácení právní způsobilosti a ustanovení podpůrce.
- Podat žádost o alternativní trest.
- Připravit a podat trestní oznámení pro neplnění vyživovacích povinností.
- Sepsat závěť.

9. Lidé mají zajištěnou autonomii jednání a sebeurčení.

9.1. Člověk plánuje svůj život a svoje plány má možnost naplňovat.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na to, aby člověk plánoval svůj každodenní život i svou budoucnost v souladu se svými hodnotami a preferencemi. Počítá se s tím, že lidé mají mít možnost plánovat svůj život v souladu s kalendářním věkem. Může jít o denní, týdenní, roční i životní plánování, jako je třeba plánování přechodu ze školy do dospělosti nebo plánování navazující na nějakou významnou životní změnu (úraz, návrat z VTOS, odchod z ústavní péče apod.).

Oblast nezahrnuje čistě finanční plány (viz OSZ č. 8.2). Nejde o plánování poskytování sociální služby, ale širší plánování zaměřené na život člověka, tj. i mimo svět sociálních služeb.

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Sabinka plánuje svůj čas a vyzná se v týdenním i ročním kalendáři.
- Mít plán na dobu po propuštění z VTOS.
- Marek ví, kde a kdy má být, a plán dodržuje.
- Katka má plán, jak se svým životem naloží po odchodu z dětského domova.
- Vítek má připravený plán, jak bude vypadat jeho život v následujících 2-3 letech.

9.2. Člověk se rozhoduje o každodenních záležitostech i o velkých životních změnách.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na samostatnost (autonomii), v níž jde o to, aby člověk měl podmínky a příležitosti pro vlastní rozhodování o každodenních záležitostech, jako je co a kdy bude jíst a pít, kdy vstane, kdy půjde spát, i o velkých věcech svého života typu kde bude bydlet, s kým

bude žít. Samostatnost by měl člověk získávat v souladu s kalendářním věkem díky tomu se učit z vlastních chyb.

Jde také o cíle, jejichž smyslem je také poskytnout člověku podporu a zastání při rozhodování o právních úkonech, při jejich uskutečňování či při řešení jejich případných právních důsledků. Člověk by měl mít možnost se poradit o rozhodování a právním jednání s rodinou, přáteli, známými, opatrovníkem, který by měl konat ve prospěch člověka a v souladu s jeho vůlí a preferencemi, s právníkem a dalšími odborníky. Počítá se s tím, že pro člověka je důležité mít někoho důvěryhodného, kdo jej doprovází na úřady, do zdravotnického zařízení, do školy a na další místa, kde je nutno jednat s autoritami.

Oblast nezahrnuje rozhodování o vzdělávání (viz OSZ č. 4) a vybírání si pracovního uplatnění (viz OSZ č. 5).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Iva si samostatně vybírá z jídelníčku, co bude jíst.
- Naučit Petra používat dvojici obrázků pro vybírání mezi nabídkou činností: skládání puzzle nebo dívání na TV.
- S podporou Petry najít jiný byt.
- Mít nápomoc při rozhodování.
- Mírek se s pomocí rodiny rozhodne, kde bude bydlet.
- Dosáhnout toho, aby doma respektovali Lucčina rozhodnutí.
- Zuzka dokáže pojmenovat, co chce.

10. Lidé mají možnost žít běžný a důstojný život **podle své volby**.

10.1. Člověk má dostatečné hmotné a materiální zabezpečení na živobytí.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na hmotné a materiální zabezpečení člověka, pokud člověku nestačí nebo nemá příjem z odměny za práci. Jde o vytváření podmínek pro využívání sociálních dávek včetně důchodů, slev, benefitů a dalších výhod, potravinové a materiální pomoci, humanitární pomoci, nadačních příspěvků a darů.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na získání a udržení si práce (viz OSZ č. 5) a finanční plánování (viz OSZ č. 8.2).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Začít využívat potravinovou pomoc.
- Domluvit využívání humanitární pomoci na dobu po propuštění z nemocnice.
- Požádat o všechny dávky, které by Jardovi mohly být přiznány.
- Využít pro Adama program „Obědy zdarma“ ve školní jídelně.
- Požádat o vdovský a sirotčí důchod.

10.2 Člověk je v každodenním životě **soběstačný nejvíc, jak je to možné**.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na rozvoj kompetencí, které člověku pomáhají k soběstačnosti, a případně i odstraňování bariér v možnosti uplatnit své kompetence. Zejména jde o rozvoj kompetencí, jako jsou umět se najíst, obléknout, vykoupat, zvládat hygienu, pohyb v domácnosti, nakoupit, uvařit, vyřídit základní věci, mít dovednosti potřebné pro fyzické přežití a

provoz vlastního života, také schopnost používat základní funkce mobilu, připojit se k on-line schůzce, někam samostatně dojet – používat MHD, dojít pěšky a neztratit se, dojít tam včas. Oblast zahrnuje neformální způsoby rozvoje kompetencí každodenního života.

Oblast nezahrnuje rozvoj kompetencí v oblasti komunikace (viz 0.1 nebo OSZ č. 7 pokud jde o logopedii), účast ve formalizovaném vzdělávání (viz OSZ č. 4) a péči o duševní a fyzické zdraví (viz OSZ č. 7.2).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Pořídit si nový mobil a naučit se ovládat základní funkce.
- Založit e-mailovou schránku, naučit se psát e-maily a odpovídat na e-maily.
- Naučit se šít na stroji.
- Naučit se vařit jednoduchá jídla.
- Pravidelně uklízet svůj byt.

10.3. Člověk má podporu podle svých potřeb.

Do oblasti lze zařazovat cíle zaměřené na zajištění podpory pro člověka, kterému (zatím) chybí kompetence ke zvládnutí každodenního života, aby mohl bydlet podle své volby, chodit ven, úspěšně si vyřizovat své záležitosti a mj. nebýt nucen žít ve specializovaném zařízení kvůli tomu, že nemá k dispozici pomoc a podporu potřebnou k samostatnému životu.

Podporou se myslí jak registrované sociální služby, tak i přirozená podpora poskytovaná laiky v prostředí, kde se člověk pohybuje (např. spolupracovník v práci, pokladní v supermarketu, policista na ulici apod.), pomoc ze strany rodiny, přátel i místní komunity a dobrovolnických center.

Oblast nezahrnuje cíle zaměřené na rozvoj kompetencí člověka prostřednictvím kurzů (viz OSZ č. 4.3) nebo za pomoci sociální služby (viz OSZ č. 10.2) a plánování života (viz OSZ č. 9.2).

Příklady cílů, které spadají do této OSZ:

- Mít plán zajištění podpory pro život ve vlastním bytě.
- Vybudovat pro Alenu kruh podpory složený z lidí, kteří jí po ukončení školy pomohou s osamostatněním od rodičů.
- Najít pro Andreu dobrovolnici, se kterou by sdílely nadšení pro hledání Pokémonů.
- Dojednat s týmem kavárny, na koho se Ilja může obracet, když si neví rady.

Pro Software Production zpracovali Milena Johnová, David Kocman a Petr Suchý. 2026.